

DATABRUG I MUFJO-PROJEKTER

Kommuner og naturstyrelsens databrug og databehov i projekter med multifunktionel jordfordeling.

Indholdsfortegnelse

1	Baggrund for projektet	3
2	Projektets formål	4
2.1	As-is	4
2.2	Kommunale brug og behov for data	4
2.3	Fremtidens behov	4
3	As-is	5
3.1	Grunddata/kort	5
3.2	Team data - fællesoffentlige	5
3.3	Temadata - lokale	7
4	Interview	9
5	Oplysninger om interviews	12

Bilag

Oplysninger om interviews	13
---------------------------------	----

1 Baggrund for projektet

Dette projekt er initieret af GeoDanmark under det kommunale arbejdsprogram. GeoDanmark har som strategisk mål et ønske om at støtte den offentlige forvaltning til at opnå værdi med GeoDanmarks data og gerne i sammenhæng med andre data.

I forlængelse af GeoDanmarks indsats som forening ligger det kommunale arbejdsprogram i GeoDanmark, der har til formål at give kommunerne værdi af den fælles GeoDanmark indsats, herunder at afsøge om nogle af de aktuelle kommunale dagsordener kan løftes med geodata, og især GeoDanmark-data.

Multifunktionelle projekter med multifunktionel jordfordeling er en win-win situation, hvor landdistrikterne udvikles, lokalsamfundet får bedre natur, miljø og friluftsmuligheder, og klimaet tilgodeses, når lokale lodsejere får mulighed for at tage jorde med ringe dyrkningsværdi ud af drift for til gengæld at få bedre driftsøkonomi ved bl.a. at samle jorden omkring deres bedrifter.

Udgifterne til jordfordelingen kan søges dækket af Landbrugsstyrelsen. Projekterne søges og styres af kommunerne og/eller naturstyrelsen. Ordningen følger af bekendtgørelse nr. 239 af 16/03/2020, Bekendtgørelse om multifunktionel jordfordeling, og beskrives detaljeret i vejledningen til Pilotordning for Multifunktionel jordfordeling. Projektbeskrivelsen og ansøgningen følger faste rammer, og kræver et både bredt og dybt kendskab til alle de fysiske og planmæssige forhold i projektområdet. Kommunerne er den primære myndighed i det åbne land. Naturstyrelsen driver en række store naturområder og har stor erfaring med realisering af naturprojekter i det åbne land. Begge myndigheder har derfor den nødvendige viden, og adgang til en række kort og data om arealerne.

Denne rapport undersøger og beskriver, hvilke kilder og data kommunerne og Naturstyrelsen anvender, og hvilke der eventuelt mangler. Beskrivelsen bygger på 10 interviews med kommuner og Naturstyrelsens lokale enheder, som har søgt MUFJO puljen.

2 Projektets formål

Formålet med dette projekt er at tage udgangspunkt i kommunernes og naturstyrelsens helt aktuelle databehov og afsøge mulighederne for at understøtte indsatsen med geografiske data, herunder eventuelt i sammenhæng med GeoDanmark-data.

Projektets konkrete mål er at identificere de steder, hvor der er størst behov for understøttelse af den kommunale indsats med geografiske data.

Projektet har to hovedafsnit, et om status og et om behov.

På baggrund af de to afsnit konkluderes og perspektiveres der omkring kommunernes fremadrettede behov for data til arbejdet med multifunktionel jordfordeling.

2.1 As-is

Med afsæt i vejledningen og interviews præsenteres en status på hvilke geografiske data der kan trækkes på, og hvilke data/systemer der mangler.

As-is præsenteres i kapitel 3.

2.2 Kommunale brug og behov for data

De aktuelle kommunale behov for data identificeres gennem dialog og interview med 10 kommunale/NST-projektledere som har søgt, eller allerede er i gang med multifunktionel jordfordeling.

Et sammendrag af erfaringsmaterialet præsenteres i kapitel 4.

2.3 Fremtidens behov

Med afsæt i kommunernes aktuelle vurdering af dataleverancerne og støtteværktøjer, konkluderes og perspektiveres fremtidens behov i kapitel 5.

3 As-is

3.1 Grunddata/kort

Det fællesoffentlige kortgrundlag, plangrundlag, ejendomsoplysninger, højdemodeller mm findes i 3 databaser: Datafordeleren, Dataforsyningen (tidligere Kortforsyningen), og Plandata.

Da alle de kommuner/NST, der har været kontakt til i forbindelse med denne rapport, har givet udtryk for, at de har indgående kendskab til, og bruger de temaer og services der tilbydes fra de tre nævnte databaser, udfoldes de ikke yderligere her.

3.2 Team data - fællesoffentlige

Der findes en god [vejledning](#) til ordningen. Den viser hvilke projektelementer/temaer der giver point, og dermed indirekte hvilke data og korttemaer der skal anvendes. Ansøgningerne tildeles point efter det omfang, hvori de inddrager de 11 temaer som vægtes i ordningen.

De 11 indsats temaer er delt i 3 hovedkategorier:

Nationale interesser, der har karakter af direktivforpligtelser:

- Rent vandmiljø
- Rent drikkevand
- Natura 2000 og bilag IV-arter
- Drivhusgasreduktion

Nationale interesser med høj prioritet:

- Klimatilpasning
- Natur og biodiversitet
- Skovrejsning
- Økologisk landbrug

Øvrige nationale interesser:

- Friluftsliv (herunder forbedret adgang)
- Landdistriktsudvikling
- Arrondering af landbrugsejendomme

Ordningen beskrives som nævnt både i bekendtgørelsen og vejledningen, og der er uddybende vejledning og nyheder på Landbrugsstyrelsens [hjemmeside, og tilskudsbetingelser](#).

Nedenstående tabel 1 sammenstiller de 11 temaer med henvisninger til den hovedansvarlige statslige myndighed, beskrivelser, samt om finansierings- og datakilder.

Beskrivelserne af de 11 temaer er nogenlunde konstante over tid, men opdateres naturligvis mindst når direktivperioderne slutter/begynder. Finansieringen fra EU/statslig side skifter konstant, og man er nødt til at opsøge diverse tilskudsordningers hjemmesider og styrelsernes tilskudsoversigter. Desuden henviser nedenstående tabel ikke de store fonde, som Danmarks Naturfond, Nordea Fonden, Aage V. Jensen m.fl. De kan være helt afgørende for, at projekterne kan etableres, men har som sådan ikke noget med tilskudsordningen for jordfordelingen at gøre.

National interesse, direktivforpligtigelser				
Tema	Ressort-myndighed	Beskrivelse af temaet	Tilskudsordninger	Datakilder
Rent vandmiljø	Miljøstyrelsen	Vandplaner	Tilskud til vand- og klimaprojekter	Basisanalyse 2021-2027
Rent drikkevand	Miljøstyrelsen	Grundvand og OSD-områder	Statslig skovrejsning	Grundvandskort og Statslig grundvandskortlægning
Natura 2000 og bilag IV arter	Miljøstyrelsen	Natura 2000	Tilskudsordninger i 2021 og Tilskud til skov- og naturprojekter og Tilskud til sammenhængende arealer	Natura 2000-Basisanalyse 2022-27 og Natura 2000-planer 2016-2021 og GIS til Natura 2000 og Gældende Natura 2000 områder 2018
Drivhusgasreduktion	Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet	Klimalavbund og Klimalavbund-projekter	Klimalavbund	Lavbundskort tekstur 2014
Nationale interesser med høj prioritet				
Tema	Ressort-myndighed	Beskrivelse	Finansiering	Datakilder
Klimatilpasning	Miljøstyrelsen og Kystdirektoratet	KAMP og Kystplanlægger og Klimatilpasning.dk	Note 1	Note 2
Natur og biodiversitet	Miljøstyrelsen	Natur- og biodiversitetspakke	Tilskudsordninger i 2021 og Skov- og naturprojekter og Sammenhængende arealer og Skov med biodiversitetsformål	Biodiversitetskort og Naturdata og Dinnatur og Arter - Samlerviden om Danmarks natur og Danmarks Arealinformation Og se note 3
Skovrejsning Privat skovrejsning	Landbrugsstyrelsen	Tilskud & selvbetjening	Statslig skovrejsning og	Naturmæssigt særlig værdifuld skov og egekrat

ifølge landdistriktsprogrammet			Skov med biodiversitetsformål og Tilskud til privat skovrejsning	
Skovrejsningsinteresser ifølge skovloven	Miljøstyrelsen	Tilskud til skov- og naturprojekter	Privat urørt skov	
Økologisk Landbrug	Landbrugsstyrelsen	Økologi	Tilskudsguide	
Øvrige nationale interesser				
Tema	Ressortmyndighed	Beskrivelse	Finansiering	Datakilder
Friluftsliv	Miljøstyrelsen	Friluftsliv	Tilskud til friluftsliv	GeoFA
Landdistriktsudvikling	Erhvervsministeriet, Erhvervsstyrelsen	Bolig- og Planstyrelsen og Vejledning om konsekvensanalyser	Landdistriktpuljen	
Arrondering af landbrugsejendomme	Landbrugsstyrelsen	Landbrugsstyrelsen	Multifunktionel jordfordeling og Erhvervsrettet Jordfordeling	

Tabel 1 De 11 temaer, statslige myndigheder, beskrivelser og finansieringsmuligheder.

Note 1: Der er ingen permanente generelle tilskudsordninger til klimatilpasning

Note 2: GeoDanmark har netop udgivet et notat om databrug i klimatilpasningen, se denne.

Note 3: DMP er en af de vigtigste datakilder i planlægningsfasen. Særligt Arealinformation er omfattende og vigtig, under følgende hovedtemaer findes relevante detailoplysninger:

- Natur- og Miljøovervågning
- Naturbeskyttelse og kulturarv
- Miljøbeskyttelse: Jordbrug/Landbrug
- Miljøbeskyttelse: Forurening
- Forsyning - råstoffer og varme
- Fysisk planlægning
- Højdemodeller
- Historiske

3.3 Temadata - lokale

Projektideerne opstår lokalt, og den viden, der er om lokalområdernes tilstand og potentiale, er drivkraften i projekterne. Samarbejde mellem myndighederne, landbrugets organisationer, grønne organisationer og de berørte landmænd er en forudsætning for multifunktionel jordfordeling. Derfor er der også masser af viden, data og (gamle) kort, der fremkommer, når parterne går i gang med at beskrive projektet. Data og kort til beskrivelse af temaerne med direktivforpligtigelser er velfunderet og af høj kvalitet i de fælles offentlige databaser. De nationale interesser med høj prioritet er nogenlunde dækket ind, mens data om de øvrige nationale interesser skal findes i lokale arkiver. Man kan også anskue det sådan, at i det omfang der eksisterer nationale data samlinger er de autoritative, eksempelvis vandoplade med indsatsbehov, mens de lokale data har et større spillerum. Nogle lokale data skabes i forbindelse med ansøgningen, andre planlægges i projektfasen.

Fire temaer skiller sig ud.

For det første er temaet klimatilpasning et kapitel helt for sig selv hvad angår data. GeoDanmark rapporten om databrug i klimatilpasning beskriver dette indgående.

For det andet er data om vandløbenes fysiske forhold, og delvist også biologiske, samlet hos kommunerne, kun få er samlet på nationalt plan.

For de tredje har kommunerne/NST ofte et mere indgående kendskab til og datasamlinger om naturtilstanden, end det fremgår af de nationale samlinger. Ofte kan data fra de nationale samlinger, se tabel 1, suppleres med kommunale data, data fra NGO'er og private projekter.

Endelig er der for det fjerde stor lokal viden om arrondering af markerne, ejerforhold og potentialet for jordfordeling, det fremgår ikke af de offentlige databaser.

4 Interview

10 af de kommuner og NST-afdelinger der har søgt, eller er i gang med at søge er interviewet om deres projekter, og deres brug af data. Listen over kontaktede projektleder er indsat som bilag 1, og Interviewguiden som bilag 2.

4.1 Om projekterne

Projekterne er mangeartede, deres modenhed er forskellig, og deres behov for lokale/centrale data er forskellige. Alle nævner det nødvendige fokus på at afsøge alle 11 temaer, og få dem beskrevet i projektområdet for at opnå tilstrækkeligt med point.

Kravene til ansøgningerne gør, at alle projektlederne har et udbredt samarbejde til alle relevante aktører, og flere nævner, at de burde havde lagt større vægt på dette i projektets første fase.

4.2 Data/kort anvendelse

Træk af grunddata nævnes altid, og de suppleres med lokale oplysninger. Flere nævner at samarbejdet mellem kommunen og NST giver muligheder for data træk fra interne systemer, som ikke ville kunne tilgås uden samarbejdet. Der er helt enkelt registeret oplysninger på sager, der ikke udstilles offentligt. Det kan for eksempel være sager om tilladelser og tilsyn, eller det kan være NST's arbejdskort over skoven. Konklusionen er, at samarbejdet beriger projekterne med data og viden.

DMP og MiljøGIS nævnes altid, og her er der flere, som peger på, at de har problemer med at få formaterne, fra de services de kan tilgå, til at passe sammen med deres lokale GIS system. Og tilsvarende at de data der udveksles mellem interessenterne, kan være i forskellige formater. Det er et kendt problem, og det viser at det lange seje træk som GeoDanmark udfører for at harmonisere data, har værdi.

Af lokale data nævnes blandt andet:

- Rekreative ruter og stier, ikke kun beliggenhed men også egenskaber
- Observationer fra naturprojekter
- Tilpasningslag til Danmarks Højdemodel (som ikke er indberettet)
- Vandløbsdata, både fysiske og biologiske
- Hydrometri data fra egne målestationer
- Viden/data om landdistriktsprojekter
- Befolkningsdata (landdistriktstemaer)
- Lokalt grundvandsmodel/data
- Drænkort
- Supplerende lavbundskort
- Kritisk infrastruktur

Langt de fleste nævner, at de finder de data, de har behov for. Kun prisen for at trække data i LER-systemet nævnes eksplicit som parameter, der har betydning.

4.3 Barrierer

Overblik og kendskab til datasamlinger nævnes som en barriere for at trække data. Det er tydeligt, at de projekter, som har været længe undervejs (skuffeprojekter er der en som benævner dem), har haft tid til at sammensætte data/kort og skabe det som mangler. De projekter, der er nystartede og presset på tiden, oplever barriere i form af uens standarder, manglende opdatering af tilpasningslaget, manglende kendskab til de data, som ikke leveres fra de store portaler.

Af konkrete data der mangler, nævnes:

- Drænkort
- CO2 potentiale kort, ikke kun lavbund
- Værdikort over landbrugsjord (den aktuelle handelspris på konkrete jordstykker)
- Oversigt over tilskudsordninger til hver enkel matrikel (værdikort)
- Ejerforhold
- Jordbundsforhold i tilstrækkelig faglig kvalitet
- Registreringer omkring økologisk landbrug

Drænkort er et kendt tema, og der har gennem årene været gjort mange forsøg på at etablere dette tema. Værdikort med ejer og handelsværdier er efterspurgt, og har stor betydning for projektøkonomien. Det er vanskeligt at afgøre om det er muligt at skabe et sådant tema. Adgang til oplysninger om økologi og ejerforhold er muligt, men det står ikke klart, hvor og hvordan man skaffer sig adgang. Jordbundsforhold og CO2 potentialer er faglige problemstillinger, der arbejdes med, og tilgængelige data udstilles.

4.4 Andre forhold

Ovenfor er nævnt de udfordringer, der er med data, men der er også andre udfordringer, her nævnes følgende:

- Det er et problem at mange af klimatilpasningsværktøjerne er baseret på stationære modeller, det er dyrt at skifte over til dynamiske modeller
- Beregninger omkring CO2 reduktioner/gevinster er vanskelige
- GDPR gør det svært at arbejde med de mange lodsejere og deres personlige og økonomiske oplysninger
- Brug af GIS er en udfordring, når ikke alle interessenterne kan bruge værktøjet
- Det kan være meget svært at prissætte de enkelte elementer og tiltag, det kan tilsvarende være vanskeligt at vurdere gevinsternes værdi

4.5 Sammenfatning af interviews

Kommunerne og NST kan finde data. Samarbejde mellem kommune, NST og landbrugets rådgivere, giver en god professionel dækning i træk af centrale åbne data, suppleret med lokale fagspecifikke data. Der nævnes kun mangel på få specifikke datasæt.

Der er forskel på, hvad kommune og NST kan trække af data i egne systemer, regler for GDPR er vanskelige, og man kan konkludere, at viden om og adgang til data kunne forbedres.

Bruges oftest:

- Højdemodel/tilpasningslag
- Naturdata fra DMP
- Naturbeskyttelse fra DMP
- Vandløb/grundvand

Oftest nævnt som mangelfulde:

- Ejerforhold
- Værdisætning
- Jordbundsdata – økologi, afgrødetyper,
- Data/viden om landdistriktsudvikling

Lokale datasæt:

- Natur observationer
- Vandløb
- Landskabskort
- Viden om kultur og friluftsliv
- Supplerende hydrauliske data og udtræk fra klimaprojekter

Med indsigten kommer ønskerne om dybde i data. Vandløbsfolk synes vandløbstemaerne er for dårlige, skovfolk synes jordbund/skov temaer er for dårlige. Det er svært at se et behov for nye landsdækkende datasæt til MUFJO ordningen, ud over ejerforhold og økonomi.

Ordnningen har den udfordring at kommunerne/NST på ansøgningstidspunktet, af ressourcemæssige og interessentinddragelses årsager er på screenings niveau, men nogle af projektideerne skal være mere konkrete både omkring økonomi og projektering.

5 Perspektiv for GeoDanmark

Multifunktionelle jordfordelings projekter viser værdien af geografiske data. Projekterne er kun mulige at beskrive, fordi vi har så høj en grad af registreringer og samlinger af data. Da projekterne er lokale, men skal levere på den nationale dagsorden (vandmiljø biodiversitet mm) har de brug for de nationale datasæt, som projektlederne generelt finder tilstrækkelige og tilgængelige. De lokale data, som er selve forudsætningen for projektering af de fysiske anlæg, er af varierende omfang og kvalitet, men muligt at tilpasse i de konkrete projekter.

Det har ikke været muligt at identificere landsdækkende georelaterede data som ikke allerede er gjort tilgængelige. GeoDanmark har en opgave i fortsat standardisering og ensartethed i data, men det er svært at se en helt konkret opgave i forhold til MUFJO projekterne.

Bilag 1 - Oplysninger om interviews

Som del af projektets leverance er der gennemført interviews med kommuner og forskellige lokalerheder af Naturstyrelsen, der er en del af, eller har ansøgt om at blive en del af ordningen for multifunktionel jordfordeling.

Alle interviewene blev afholdt som virtuelle møder over Teams, og har hver været af ca. 1 times varighed.

Der er foretaget interviews med følgende:

Ole Juul Pedersen	Esbjerg Kommune	16.12.2020
Per Nørmark	Hedensted Kommune	16.12.2020
Lars Eg Hoppe	Aarhus Kommune	05.01.2021
Søren Brandt	Herning Kommune	06.01.2021
Martin Nissen Nørgård	Naturstyrelsen Himmerland	06.01.2021
Anni Borup	Naturstyrelsen Fyn	07.01.2021
Matilde Krogh Raahede	Naturstyrelsen Kronjylland	07.01.2021
Jens Pedersen	Hjørring Kommune	13.01.2021
Knud Tybrik	Samsø Kommune	13.01.2021
Jørgen Sandby Nielsen	Naturstyrelsen Storstrøm	14.01.2021

Bilag 2 – Interviewguide

Interviewguide MUFJO

Om projektet:

- i. Hvad går jeres MUFJO-projekt, kort fortalt, ud på?
- ii. Jeres projekt er nu godkendt. Hvad er næste trin i processen?
- iii. Har I samarbejdspartnere ifm. MUFJO-projektet?
  - Hvis ja, hvilke?

Data:

- i. Hvilke(n) type(r) data benytter I jer mest af?
- ii. Hvor finder I det data, I benytter? (f.eks. jeres lokale kortdatabase, på grunddata.dk osv.)
- iii. Hvad har haft betydning for jeres udvælgelse af data? (tilgængelighed, pris, kompetencer i kommunen osv.)
- iv. Hvilke kort-temaer har I konstrueret?

Barriere:

- i. Hvor oplever I størst udfordring med dataindsamling?
- ii. Har I oplevet udfordringer med jeres brug af data?
  - Hvis ja, på hvilken måde?
- iii. Er der datasæt I mangler? (*hvis ikke allerede besvaret*)

Fremadrettet:

- i. Hvis I skulle prioritere; hvilke data, som I mangler, har I størst behov for nu og her?
- ii. Er der noget, der har ændret sig i løbet af jeres arbejde med MUFJO-projektet? (aha-oplevelser, nye opmærksomhedspunkter etc.)
- iii. Har I ét godt råd at give videre til andre, der skal i gang med et MUFJO-projekt?